CORNELIU BEDA

DONARIS SE RĂZBUNĂ...

36

CORNELIU BEDA

DONARIS SE RĂZBUNĂ...

36
EDITURA TINERETULUI

Donaris se răzbună...
Corneliu Beda

EDITURA TINERETULUI
București, 1967

Redactor responsabil: Georgeta Păsărin
Tehnoredactor: Gabriela Iliopolos
Coperta: Ionescu Dumitru
Digitalizare: EPUB

Departe de rege, în Tracia, generalul Zopyrion, guvernatorul ambițios, privea cu-nfrigurare sulul de pergament din fața sa, adus de un sol din partea regelui Alexandru cel Mare, aflat în fundul Asiei spre a supune popoarele din jurul lacului Oxianus[1]. Scrisoarea era scurtă, dar categorică:

...„*Vei porni cu armata de sub comanda ta prin Apollonia și Mesembria, peste ținutul odryzilor, supus mie, spre Callatis, Istria și Aygyssos, de asemenea cetăți închinate, vei trece Istrosul și vei ocupa cetatea Olbia*[2] *și celelalte ținuturi ale grecilor netrebnici, din nordul Pontului Euxeinos...*

...În drumul vostru îi veți goni pe geți și pe sciți, căci vom lungi drumurile de negoț dintre Bactria și Sogdiana, pe care le-am luat în stăpânire, și cetățile de dincolo de Istrosul Pontic...“

Visuri dulci îl amețeau pe general. Va arăta curând ce poate, atât regelui cât și barbarilor care-l atacă mereu, chiar lângă Phillipopolis în Tracia. Semințiile nordice nu-i dau pace. Zilnic sunt găsiți ostași uciși, dar va termina cu acești barbari! În patru zile, cei treizeci de mii de ostași ai lui vor fi gata de drum[3].

...Zopyrion, îmbătat de gloria viitoare, zâmbea în somn. În aclamațiile zecilor de mii de ostași plini de praf, dar cu fețele strălucitoare, regele Alexandru, întors biruitor din expediție, îl îmbrățișa pe generalul său!

Dar de ce oare veșmântul lui e alb?...

Cuvintele geților de lângă Donaris trec din gură în gură, în toate ținuturile locuite de cei din neamul lor.

— Aprindeți focurile pe culmi! Vestiți pe toți din neamul geților că macedonenii vor iar să ne atace! Piefigi[4], vin dușmanii! Adunați-vă ostașii și voi, sensi și voi cotensi! Veniți cu toții, cei de pe Argesis[5] și Naparis[6]! Îndepărtați-vă spre locul unde Tiarantos[7] își varsă apele în marele fluviu. Lăsați ciutele și bourii! Ascuțiți-vă armele și pregătiți arcurile! Cu toții! Cu toții! Opriți dușmanul care iarăși năvălește asupra noastră!

În fruntea grupului de ostași geți merg trei bărbați la tâmplele

cărora firele argintii au pus pecetea anilor. Aproape de ei, în tropot mărunt, călăresc doi tineri: o fată și un războinic. Sunt odraslele a doi dintre geții ce se grăbesc, în față. Ochii albaștri ai fetei cată zâmbind către tânărul ostaș care o însoțește. Acesta îi întoarce zâmbetul. Pare un bărbat în plină putere. O ureche îi lipsește, iar ochiul drept nu i s-a vindecat încă de la încleștarea cu mysii, din Tracia. Barba mătăsoasă, scurtă, sprâncenele stufoase îl fac parcă mai în vârstă, dar brațul îi e tânăr.

N-au avut clipe de odihnă, din zorii zilei. În urmă cu multe primăveri, Zimidava[8] cetatea de pe malul bătrânului Donaris, a fost arsă de macedoneni. Mulți au pierit în luptă atunci. Comoara geților și a tribalilor, ascunsă de conducătorii lor pe un ostrov din mijlocul apelor, a fost găsită la rădăcina unei sălcii bătrâne. Podoabele și banii le-au fost de mare folos, căci geții au acum cai ageri și arme tăioase, cumpărate pe ele.

Cetatea lor a rămas de mult în urmă. Oamenii din ținuturile necunoscute, dinspre Ursa Mare, îi priviseră cu îndoială pe războinicii de lângă marea apă, împletindu-și apoi dorința de libertate cu a lor. Știu ce fac dușmanii. În fața năvălitorilor ce vin din Tracia, uită vechile ciocniri și neînțelegeri. Sunt de un neam și vor să le țină piept celor care încearcă să-i supună. Ostașii merg fără popasuri lungi, vestind în toate locurile primejdia care se apropie, chemându-i înflăcărați la luptă:

— Au năvălit macedonenii! Să ne apărăm!

— Vor să ne supună cetățile de lângă Pontos Euxeinos!

— Se-ndreaptă spre ținuturile scitice, spre Tyras și Olbia, să nu-i lăsăm în voia lor! Mulți dintre geți, împrieteniți cu negustorii greci, se sperie și din alte motive de ivirea acestui pericol: negoțul lor cu produsele grecești va fi rău primejduit.

— De la cine vom mai cumpăra arme și unelte, podoabe și vase, dacă vor cuceri cetățile grecești?

— Macedonenii vor tăia toate drumurile spre apa cea mare!

Reciper, conducătorul geților veniți dinspre fluviu, a ascultat în tăcere vorbele pline de spaimă ale mulțimii și le-a vorbit:

— Alăturați-vă oamenilor noștri! Să punem capăt și acestei năvăliri!

Teama de un dușman așa de puternic îi hipnotiza. Cei mai mulți însă s-au scuturat de spaimă, pregătindu-se de luptă. Pornind neînfricați alături de războinicii lui Reciper urmăreau pe macedonenii care, pârjolind așezările, trecuseră fluviul Donaris, dincolo, în ținuturile sciților.

Geții au ajuns pe malul râului Pyretus[9]. Reciper a trimis veste ostașilor să pregătească de popas.

Au încă nevoie de arme, de cai și provizii pentru ei și pentru războinicii care li s-au alăturat de-a lungul drumurilor.

Căpetenia l-a chemat pe Tison, ostaș vechi, care cunoștea așezările grecilor ce le vindeau mărfuri:

— Ia-l pe Nad și încă vreo câțiva ostași, încarcă aurul de dincolo de Donaris. Cumpărați arme și cai și cele ce ne mai sunt de trebuință.

Tison l-a chemat pe fiul său, și-a ales câțiva oșteni mai robaci și s-au întins la drum. Când marele zeu care dă lumină și căldură pământului s-a ascuns departe, dincolo de crestele munților, Tison a ajuns la porțile cetății Tropolis, aproape de Pyretus.

— Cine sunteți voi? a strigat căpetenia.

— Suntem geți și dorim să stăm de vorbă cu conducătorii cetății voastre.

Straja i-a privit îndelung, bănuitor, iscodind cu ochii lacomi desagii atârnând pe caii obosiți de drum, apoi i-a lăsat să pătrundă în cetate.

Târgul s-a încheiat repede, căci Tison se grăbea. Mai avea de colindat și alte așezări, iar de la păstorii sciți trebuia să cumpere animale pentru călărit și cărat poverile luate. Aurul a trecut din samare în pungile negustorilor. Erau cu toții bucuroși, căci câștigul fusese dublat. Armele făurite de meșterii din cetate întreceau în preț de câteva ori valoarea metalelor cumpărate de ei. Și apoi, trebuia s-o recunoască, inimile grecilor prinseseră să tremure la auzul veștilor vânturate prin cetate, despre năvala armatelor din Macedonia. Acum i-au ocolit, dar la întoarcere nu se vor abate și asupra lor? Geții sunt buni războinici și grecii au înțeles că mai au și alte motive pentru care au pornit iarăși lupta împotriva lor.

În piața cetății, astinomul[10] Aristomahos veghează ca totul să fie în bună orânduială. În hale, negustorii au atârnat de cârlige carnea berbecilor și a vacilor grase, pusă spre vânzare. Afară, în roiala țânțarilor și a muștelor stau în așteptarea cumpărătorilor vânzătorii de legume și de fructe. Un colț al pieții îl ocupă olarii, cu amfore, cratere[11] cu gâtul lung, pentru vin, skyphosuri, ceștile grecești, alături de phiale, kylixuri, kantarosuri și alte vase de băut licorile aromate, aduse din Ionia și Caria, sau vinurile acre, luate de la alazonii din stepele sciților, de dincolo de Boristhenes[12]. Portul cetății de de la Pontos Euxeinos.

Piața e plină de larmă. Negustorii își laudă mărfurile. Meșteșugarii și-au întins direct pe plăcile de piatră ale pieții, sau pe

pereți, cele aduse spre vânzare: arme, podoabe, seceri și sape, lacăte, foarfeci, mânere pentru oglinzile de bronz. Ce nu găsești la ei!

Nici bijutierii nu se lasă mai prejos. Cercei și brățări, oglinzi lucioase, șiraguri de mărgele stau înșirate. Încălțămintea și hainele atârnă în altă parte a pieții. Sandalele din piele albă, neagră sau roșie îmbie pe cumpărători. Opt drahme și ai luat o pereche de sandale. Hainele costă mai mult. Douăzeci de drahme un himation, cam tot atât chitonul sau hlamida. Pe cap negustorul poartă un petas de pânză cu curea. Dacă treci a doua oară prin dreptul lui, îi vezi capul acoperit cu un pilos sau un kyne fără boruri. Strașnic se mai întrec în prezentarea mărfii pentru vânzare! Și ea se vinde, mai greu sau mai ușor. Din mână în mână trec obolii, drahmele sau cizicii de argint. Cel mai mult circulă banii mărunți de aramă, cu figuri de peștișori și delfini, cele cu chipul zeului Boristhenes, ba chiar și monedele de la Bosfor, cu spice de grâu sau nisetri.

Negustorii aduc produse de schimb din Ionia sau insula Rhodos, Samos și Corint, Attica și Naucratis. În schimbul lor, primesc de la alazoni, callipizi, mixeleni și chiar maeoți, sarmați și peucini[13] grâne și vite, piei și sclavi care iau drumul mării, spre ținuturile grecești, sau se consumă pe loc, în cetate. Sclavii sau hamalii îi însoțesc pe bărbați la cumpărături. Frizerii își ascut bricele, lăudându-și măiestria. Acolo, pe loc, îndreaptă bărbi și mustăți cu foarfeci sau brice, scurtează pletele și sporovăiesc îndelung cu locuitorii cetății, până la vremea prânzului. Atunci, forfota se mai potolește. Piața se golește încetul cu încetul de lumea pestriță care a frământat-o zile în șir de când a luat ființă cetatea. Bărbații merg la băi și gimnazii, sau se îndreaptă spre casă. Alazonii, încărcându-și mărfurile cumpărate în carele grele, cu șase sau chiar opt roți, pornesc spre ținuturile scite. Corăbierii dau semn sclavilor să-și afunde lopețile în undele mării, îndreptându-se fie spre Bosfor, fie spre locurile lor de baștină, din Grecia. Zarafii își leagă băierile pungilor, tremurând la gândul călătoriilor periculoase.

Piața rămâne cu-ncetul pustie. Doar câinii mai adulmecă aerul încărcat de mirosurile grele, iar puhoaiele de muște roiesc în voie peste tot.

...Și clepsidrele[14] picură apa mai departe. Timpul se scurge în cetatea Olbia, cufundată acum în somn, tare încet, de poți crede, dacă pașii paznicilor n-ar răsuna pe dalele de piatră reci, că cetatea a încremenit pentru vecie.

Zeul Apollo își poartă de mult carul cu foc pe deasupra

pământului. În sala sfatului, fruntașii cetății Olbia ascultă cuvântul primului arhonte, Teles.

— Zeii, nobili cetățeni, ne-au trimis ieri solii regilor sarmați, de dincolo de Tamais, ca să le dăm daruri, dacă vrem să avem liniște la hotar. Alazonii lui Ticos și alte neamuri de sciți s-au plâns că Menora, regele sarmatic, le-a aprins așezările de lângă Boristhenes. Ne putem aștepta oricând la un atac din partea lor.

— Cinstite Teles, se ridică strategul Calopos, am vorbit cu toți strategii azi dimineață, la gimnaziu. Mixelenii și callipizii, din marginea cetății, au început să-și trimită mărfurile la sciți și bosphorani, căci le vând mai bine acolo. În caz de primejdie mă îndoiesc de faptul că ne vor da oștenii trebuincioși.

— Iarăși cer să le dăm proxenii[15], rosti arhontele Danus.

— Cei care n-au sânge grecesc curat în vinele lor nu pot avea aceleași drepturi ca noi, să le intre bine în cap asta, nobile Danus, îi răspunse Managai, unul dintre membrii consiliului financiar al cetății.

— Nici sfatul, nici adunarea poporului nu se vor învoi ca să primească proxenii, Danus...

— Meșteșugarii sunt nemulțumiți, vorbi astinomul Aristomahos, la fel și negustorii...

— Ei ce mai vor?

Astinomul nu mai avu timp să răspundă. Ușile mari ale sălii unde se ținea adunarea sfatului se deschiseră, lăsând să pătrundă un ostaș olbian care, îndreptându-se spre Teles, se aplecă la urechea lui, șoptindu-i ceva.

Teles se ridică, tulburat.

— Ascultați, cinstiți membri ai sfatului, ce spune ostașul.

Îi făcu semn să vorbească.

— La porțile cetății au sosit câțiva călăreți venind din Tracia. I-a trimis generalul Zopyrion, guvernatorul cel ambițios. Au ocupat Tyrasul și vin cu oștile încoace. Doresc închinarea cetății noastre în fața regelui Alexandru al Macedoniei.

Membrii sfatului se ridicară în picioare, repezindu-se la ostaș. Teles, calm, îi opri:

— Ești liber, străjerule, rosti el. Solii să fie mânați încoace.

Când ostașii străini intrară în sală, plini de praf, olbienii le aruncară priviri piezișe. Macedoneanul din fruntea lor, care pesemne le era căpetenie, se înclină în fața lui Teles și a celorlalți, nu cu prea mult respect însă, și vorbi:

— Fii sănătos, cetățene prim arhonte! Și voi, membri ai sfatului Olbiei! Ostașul vostru v-a spus ce căutăm aici: Până mâine dimineață, generalul Zopyrion, căpetenie de seamă a marelui nostru rege Alexandru — slăvit fie-i numele de zei! — va sosi cu armata sa aici. Eu aduc vorbele sale de pace. Dorința regelui este ca Olbia să i se închine. Altfel... și ostașul își întrerupse vorbele, uitându-se trufaș în ochii lui Teles.

— Vorbește, solule, te-ascult! și arhontele rămăsese la fel de liniștit.

— Generalul nostru așteaptă răspunsul care i-l voi duce neîntârziat. Dacă nu vă supuneți, falangele noastre și turnurile de asediu vor face cetatea voastră una cu pământul. De sclavi avem nevoie și noi și regele care se lupta cu barbarii din Asia.

Se uită țintă în ochii lui Teles și din privirea acestuia își dădu seama că întrecuse măsura.

Membrii sfatului priveau întrebători la primul arhonte, așteptându-se să-l vadă izbucnind din clipă în clipă.

— Ceea ce ceri tu, solule, n-o putem hotărî noi singuri, răspunse Teles ostașului macedonean, abia stăpânindu-și mânia. Cei ce sunt aici, membri ai sfatului, strategi și arhonți, agoranomi și astinomi se numără printre cei mai de vază cetățeni ai Olbiei, dar adunarea poporului are un cuvânt greu de spus. Să-i faci cunoscut generalului, care așteaptă răspunsul, că ne trebuie răgaz. Abia mâine seară, la lăsarea întunericului, poți veni să afli hotărârea locuitorilor noștri.

— Generalul nu poate să aștepte, răspunse macedoneanul.

Managa, mâniat, se apropie de el și îi trânti vorbele în față.

— Olbia are ziduri puternice și ostași vrednici. Nu ne speriem de amenințări și nici de generalul vostru. Dacă n-ai fi fost sol, ți-aș fi răspuns altfel.

— Eu, răspunse ostașul ceva mai muiat, n-am primit încuviințare să spun decât ceea ce mi-a poruncit generalul, căruia, cât mai grabnic, trebuie să-i duc răspunsul. Chemați-i în noaptea aceasta pe membrii adunării poporului, dacă e nevoie de hotărârea lor, și mâine dimineață mă voi întoarce după răspuns, la porțile cetății voastre.

— Adunarea poporului se va ține chiar în noaptea aceasta, mâine în zori veți auzi ce-am hotărât.

Macedoneanul, făcând un semn tovarășilor săi, întoarse spatele adunării fără să se mai încline, și părăsi sala în murmurele tuturor.

Când cadranul solar din mijlocul cetății arăta că ziua se apropie

de sfârșit, membrii sfatului și ai adunării poporului, înștiințați mai repede decât era de așteptat, se aflau în piața cetății, în agora. Locul gemea de lume, căci locuitorii auziseră vestea și spaima se răspândise iute.

*

Ce va hotărî adunarea? Ce vor zice membrii sfatului? Luă cuvântul Teles, prim-arhontele. În piață se lăsase liniștea apăsătoare.

— Cetățeni! Vrednici locuitori ai Olbiei! Ați auzit cu toții ce năpastă s-a abătut asupra noastră. Ieri sarmații, astăzi solii macedonenilor bat cu armele în porți. Membrii sfatului vor să audă ce zice adunarea poporului. Eu nu-mi pot spune părerea căci dacă hotărâți să închinăm cetatea, iar eu mă voi împotrivi, n-am să mai apuc zile multe.

— Ai dat răspunsul, nobile Teles, rosti un glas.

Din mulțime se desprinse un grec mărunt la înfățișare, cu pelerina soioasă.

— Sunt negustorul Pericles, fac negoț cu mătăsuri și arme, departe, în ținuturile sciților. Aceștia sunt oameni liberi, ca și noi, și ne-au ajutat de multe ori împotriva sarmaților care, știu cei mai vârstnici, au atacat cetatea noastră. Dacă ne închinăm macedonenilor, vom mai avea mărfuri să ducem la sciți? Generalul Zopyrion va lua totul, iar noi, noi ce vom face? Eu nu doresc închinarea cetății!

— Cu ce ai să te aperi, negustorule? întrebă Teles.

Din rândul cetățenilor răzbătu un alt glas. Olbienii făcură loc unui om înalt, roșcat la față, cu sprâncene mari, împreunate la rădăcina nasului. O dunga alburiu-vânătă îi brăzda pieziș obrazul stâng, până la ureche. Ochii lui, spălăciți, se făcură mari, privind când la Teles, când la cei de jos, care așteptau să vorbească.

— Mă cunoașteți cu toții, de când ne-am războit cu Tyrasul, cetatea vecină, începu namila. Sunt cel care am salvat ostaticii noștri de la cetatea dinspre Istros, și am fost adus în slavă, pe brațele lor, la Olbia. Sângele meu nu-i curat, cum ziceți voi, cei nobili, dar țin la locurile unde m-am născut. Olbianul, rostind aceste cuvinte, privi cu înțeles la cei din sfat.

— Credeți că vom avea ceva de folosit dacă ne vom închina regelui macedonean? Voi știți ce fel de stăpân veți avea? Umblă prin tot locul, iar noi, „copiii“ lui, vom rămâne singuri, pe-aici, să ne lovească sciții, care numai prieteni n-o să ne mai fie! Cetatea noastră este liberă de trei sute de ani, de când a fost ridicată, și acum vreți s-o închinăm? Voi, membrii sfatului, n-o veți duce rău nici cu ei, nici cu regele lor,

Alexandru, dar, vă întreb: ce vor face locuitorii de rând, care n-au averile voastre?

— Teocritos, măsoară-ți vorbele! Poate ți s-a făcut milă și de sclavi? îl întrebă iscoditor Managa.

— N-am vrut să spun asta, Managa, dar mă gândesc la toți cei de aici. Și Teocritos roti mâna lui vânjoasă pe deasupra pieții, plină de oameni. Și dacă ai adus vorba despre sclavi, nu uita Managa, că pentru servicii aduse statului, în clipe de grea primejdie, miletienii au eliberat pe mulți dintre ei.

— Încetează cu aceste vorbe, Teocritos, căci vântul le poartă și urechile sclavilor sunt deschise.

— Are dreptate Teocritos, are dreptate! se auziră câteva glasuri îndrăznețe din mulțime.

— Nu vorbim acum de sclavi, cetățeni ai Olbiei, ci de primejdia care bate la porțile noastre, strigă Teles mâniat.

Lângă primul arhonte apăru un alt cetățean, cu barba încâlcită și capul descoperit.

— Tu cine ești?

— Sunt mixelan și ca și frații mei din cetate nu mă bucur de drepturile pe care le aveți voi. De multe ori am cerut să fim egali în drepturi cu ceilalți locuitori ai Olbiei, dar nu ne-ați ascultat dorințele. Știu ce vrei să spui, mărite Teles, îl opri mixelanul, văzând că acesta vrea să-l întrerupă. Știu, neamul nostru are sânge scitic în vine. Datorii avem însă, ca și ceilalți...

Membrii sfatului schimbară între ei priviri fugare. Nu credeau că lucrurile se vor întoarce astfel. În piață, cetățenii se mirau, se întrebau, vorbind înăbușit în barbă.

— Ascultați, locuitori ai Olbiei! Adunarea și sfatul vor vota hotărârea lor. Răspunsul îl vom duce macedonenilor acum, chiar acum, nu mâine dimineață. Cine socotește că-i bine să ne supunem lui Alexandru?

Teles își roti privirea peste mulțime. Se ridicară puține mâini, printre care și una din rândul arhonților. Apoi, în grabă, toate se traseră înapoi. Când Teles întrebă apoi cine nu dorea închinarea cetății, mâinile fluturară, ridicându-se în întreaga piață.

Spre noapte, sfatul se întruni iarăși. Dintre strategi era prezent numai Calapos. Ceilalți stăteau pe lângă porți, lângă oșteni și meșteșugari, să vadă armele care erau destinate de zei să se înfigă,

pentru-ntâia oară, în cei care vorbeau o limbă apropiată de a lor, dar le erau dușmani acum.

Teles vorbea nobililor din sfat, care-l ascultau cu înfrigurare, schimbând rar vorbe între ei.

— Ce hotărâm, cinstiți olbieni? Să-i cerem, credeți că e bine, ajutor lui Ticos, regele alazonilor? Sciții ne vor ajuta, cum ne-au ajutat în scurtele răgazuri de pace pe care le-am avut cu ei. Noi câți ostași buni de luptă avem, Calapos?

— Patru mii, mărite arhonte. Sciții ne pot da tot pe atâta. La nevoie îi putem folosi și pe sclavi, căci știu a mânui destul de bine armele.

— Sclavii nu trebuie să pună mâna pe arme, Calapos! Se pot alătura dușmanilor noștri!

— Să-i punem să care bolovani la turnuri și să ducă mâncare și apă soldaților, vorbi Managa, care stătea rezemat de o coloană, aproape de ușa sfatului.

— Mixelenii și callipizii iar au trimis un om, cerând cu obrăznicie să le dăm aceleași drepturi ca și celorlalți cetățeni ai Olbiei.

— Sclavii se agită!

— Ne putem aștepta la trădare, spuse Danus.

— Solii sarmați au venit și ei, să le dăm daruri pentru rege. Trufașul sol ne-a amenințat că ne atacă, venind în ajutorul macedonenilor, spuse Teles.

— Ce facem?

— Ne rămâne o singură cale de scăpare. Iată ce vom face...

Membrii sfatului se pregătiră să-l asculte cu atenție.

Când solii generalului Zopyrion primiră răspunsul adunării și al sfatului, se depărtară în goană de cetate, aruncând vorbe de ocară. Ostașii cetății s-au îndreptat spre ziduri.

Olbia se pregătea de luptă cu dușmanii.

Unde a pierit mândria de altădată a cetății? Unde sunt cântecele de slavă și de mulțumire aduse zeilor, o dată cu jertfele bogate? Răsună acum alte cântece, de jale și amărăciune. Zadarnic se aduc noi jertfe zeilor, mândrului Zeus, lui Apollo și Demetrei, ocrotitorii cetății. Macedonenii bat cu armele în ziduri. Spărturi adânci își cască gurile negre la temelia lor. Femeile își caută bărbații printre mormanele de leșuri care trimit prin răni mirosuri apăsătoare, izvoare de boli. Copiii își strigă părinții, soțiile îmbracă giulgiul morții, bătrânii își plâng fii, sprijinitorii

ultimelor clipe.

Generalul Zopyrion trimite din nou soli de închinare, dar olbienii așteaptă încă. Mai au o nădejde: Ticos.

Regele alazonilor nu dă însă niciun semn. Zadarnic privesc străjile din turnuri în zarea de dincolo de Boristhenes. Macedonenii au ocupat portul, iar corăbiile olbienilor, rămase acolo, ard cu vâlvătăi mari, lemnele lor sfârâind greu de apă. Șobolanii din pântecele vaselor aleargă îngroziți dintr-un ungher în altul. În cetate, oamenii se târăsc cu greu, căci au ajuns ca umbrele de slabi. Soldații murmură, hrana le e din zi în zi mai puțină. Răniții mor în locurile unde au primit lovituri de spadă sau de lance. Ostașii abia mai reușesc să-i dea peste cap pe macedonenii care încearcă din răsputeri pe turnurile de atac, să se ridice pe ziduri. Porțile, ciuntite, se clatină.

Iar în mijlocul cetății... în mijlocul cetății canalele poartă ape tulburi, cu miros greu, de morți și putregai...

Au trecut zile destule de când a început asediul și, curând, curând zidurile se vor nărui, o dată cu porțile șubrezite. Zvonuri de trădare își fac loc, încetul cu încetul.

Să fie oare numai zvonuri?

Câțiva locuitori, bănuiți de a fi încercat să ia legătură cu dușmanul, fură uciși cu pietre, iar casele lor arse până la temelii.

Sclavii umblă nestingheriți prin cetate, după hrană, căci stăpânii nu vor să le dea de mâncare, socotindu-i mai prejos decât vitele de muncă.

Teles și ceilalți membri ai sfatului, încovoiați parcă de ani, trec pe la ateliere, cercetează meterezele, îmbărbătându-i pe meșteri și pe ostași. Teocritos și-a părăsit atelierul, îmbrăcând armura făurită de prietenul său, Cleinos. Frizeria lui Nadilis, din mijlocul cetății, s-a închis. Bărbile au crescut, mustățile la fel. Foarfece au toți pe acasă, dar acum n-au timp. Ziua trece, chinuitoare, zeul Apollo mângâie fețele oamenilor, dar niciunul dintre ei nu mai ridică privirile spre cer. Managa, Aristomahos, Danus, strategul Calapos, ceilalți strategi și arhonți privesc întrebători la Teles. Acesta cugetă adânc îngrijorat. „Hrana e pe sfârșite. Din mândrii ostași ai cetății doar câteva sute mai sunt buni de luptă. Primejdia unei răscoale a sclavilor ne amenință oricând. Ticos nu dă niciun semn. Oare e timpul?“

Da, e timpul, Teles, căci sclavii hămesiți de foame au în ochi priviri de fiare flămânde. Murmurele lor răzbat până aproape de sala sfatului. Mixelenii și callipizii s-au retras și așteaptă. Datornicii, care

până mai ieri își ascundeau de trimișii meristailor[16] hrana pentru ziua următoare, rod rădăcinile ierburilor uscate și coaja copacilor. E timpul, până nu e prea târziu!

Toți privesc la Teles care se plimbă cu pași mari, de colo până colo, frământat de gânduri grele.

— Vestește pe toți membrii sfatului și pe cei ce mai sunt în viață, din rândul adunării poporului, să se strângă în agora! rostește deodată primul arhonte, adresându-i-se lui Managa. Aveți grijă să nu slăbească însă apărare, mai ales la porți!

În piață apar, singuri sau în grup, cei chemați de sfat. Privirile lor sunt deznădăjduite, posomorâte. Ce au hotărât fruntașii Olbiei împresurată de dușmani?

Un scrib desfășoară o coală de pergament și citește, cu glas uscat, puțin răgușit:

— *Decret al Sfatului și al Poporului cetății Olbia. Sub președinția lui Teles, Calapos și Danus.*

Întrucât cetatea noastră, asediată de generalul Zopyrion, guvernatorul Traciei din porunca regelui Alexandru al Macedoniei, nu mai poate ține piept multă vreme, căci foamea a cuprins toată suflarea, iar ostașii se împuținează pe zi ce trece, Sfatul și Poporul au găsit cu cale să încuviințeze ca străinii de cetate, callipizii și mixelenii să primească drepturi egale cu ceilalți olbieni. A mai hotărât să ierte datoriile celor care nu și le-au plătit până acum. Sclavii devin oameni liberi, stăpânii lor și membrii sfatului fiind obligați să le dea hrană, după care vor fi înarmați și trimiși să apere cetatea...

În agora tăcerea e deplină. Mulți dintre cei care ascultă nu-și cred parcă urechilor.

— *...Conducerea cetății se va îngriji ca prezentul decret să fie săpat pe două lespezi, din care una să se așeze în agora, în fața porticului, iar cealaltă în preajma altarului lui Zeus.*

Scribul strânge pergamentul, umezindu-și buzele. Membrii sfatului privesc în ochii adunării. Sclavii, aflați întâmplător în piață, clipesc din ochi și-și îndulcesc privirile. Libertate! Libertate! Ochii lor oglindesc pe deplin ceea ce simt în suflete. Într-o parte, Teocritos zâmbește larg, cu brațul sănătos rezemat de un copac lipsit de coajă.

Noaptea, care trece încet, aduce o umbră de speranță. Olbienii,

prinzând mai mult curaj, au cutezat să deschidă porțile, lovindu-i pe dușmani.

În primele rânduri, cu piepturile goale, luptă foștii sclavi, mânuind cu dibăcie armele. Pe mulți dintre ei moartea îi ajunge fulgerător. Dar acum sunt oameni liberi. Dușmanii, buimăciți, părăsesc porțile.

Deasupra fluviului Hypanis plutea o ceață subțire, ca un văl străveziu, dincolo de care abia se zărea cetatea Olbia, înaltă, de culoarea cenușei.

Se auzeau glasuri și zăngănit de arme, sforăituri de cal și urlete înfundate.

Geții, ascunși în tufișurile de lângă mal, priveau spre cetate.

— Bătălia a început de câteva zile, spuse Munda, tânărul get, cu ochiul vătămat.

— Grecii vor fi copleșiți de numărul dușmanilor, adăugă Namag, tatăl său, un războinic mărunt la statură, dar vânjos, cu fața crestată adânc de dungile trase de ani.

Strânse mânerul săbiei scurte care-i atârna la șold și mai rosti:

— Să-i vestim pe greci totuși că le venim în ajutor. La lăsarea nopții să încercăm să ne strecurăm până la cetate.

— În toate colțurile sunt macedoneni, adaose Nad.

— Mai întâi să aflăm câți ostași au străinii, nobile Namag, i se adresă Reciper, căpetenia.

— Le cunoaștem graiul și eu și Roltes.

Un alt get de alături, mărunt și el, dar cu barba de-un cot, subțire și ager în mișcări, de-o seamă cu Namag, întoarse capul spre el.

— Cine se încumetă să pătrundă în tabăra lor? Străjile stau cu ochii ațintiți în tot locul...

— Nu se așteaptă la un atac dinspre Soare-apune.

Tison, de-alături, de lângă fiul său, se ridică dintre ierburi, după ce rosti aceste cuvinte, privind cu înțeles la Reciper.

— La lăsarea întunericului ne vom apropia de tabăra lor.

— Merg eu, nobile Reciper.

— Tu, Munda?

— Da.

— Merg și eu, spuse Namag.

Când noaptea se așternu, neagră ca smoala, trei umbre se strecurară cu grijă, spre tabăra dușmană. Străjile macedonene se plimbau

în apropierea oastei necutezând să se îndepărteze prea mult. Dar cine știe ce ascunde întunericul!

Munda, pândind clipa când ostașii se depărtară mai mult unul de altul, se repezi asupra celui mai apropiat lui, pe care-l ochise încă din iarba înaltă, trântindu-l la pământ și cu repeziciune îi înfipse pumnalul în grumaz. Îl lasă moale și cald, în iarbă, să-i îndoaie vârful cu ultima răsuflare.

Namag și Reciper făcuseră la fel de petrecanie, fără zgomot, la alte două străji din apropiere, apoi târâră toate cele trei corpuri spre tufișuri.

Străjile rămase nu simțiră nimic. Întunericul nu lăsa să se vadă nimic mai încolo de două picioare depărtare. Dezbrăcându-i de armuri, geții își scoaseră veștmintele, schimbându-le cu cele ale dușmanilor amuțiți.

Namag, lăsându-i pe Munda și Reciper, alături de care se ivise și Roltes, la marginea taberei adormite, se strecură printre corturi, cu oarecare fereală, deși armura îmbrăcată îl apăra de orice bănuială.

Ajunse lângă cortul cel mare, din mijloc, privi în jur, spre a se convinge dacă nu-s pe aproape alți ostași, apoi când se încredință că singurul rămas e aproape adormit, după felul cum ținea sulița, mai înaintă. Se apropie de pânza cortului, atât cât să vadă și să audă glasurile dușmanilor. Era așa cum bănuise. Comandantul și alte căpetenii stăteau la sfat și auzi lucruri care-l făcură să nu sufle.

După un timp, măsurat de dunga alburie ce se ivea încet dinspre Soare-răsare și de înceata, dar clara limpezire a cerului, getul se târî înapoi. Aflase destule ca să știe ce să facă de acum.

Zorile îl găsiră treaz, amestecat printre ostașii care se trântiră pe lângă corturi, afară în răcoarea dimineții...

— Generale, un ostaș vrea să-ți vorbească fără întârziere. Zopyrion, cu ochii trași de nesomn, îi făcu semn lui Zenon, comandantul cavaleriei, să-l lase pe ostaș în cort.

Macedoneanul se înclină în fața generalului, și fără să rostească o vorbă îi întinse o fibulă-agrafă de prins veșmintele.

Zopyrion îl privi, întrebător.

— Am găsit-o la marginea taberei. În iarba sunt urme groase de sânge.

— Cine era de strajă acolo?

— Leonatos, carianul. Ostașii din apropiere spun că mai lipsesc

două dintre străji. Am cercetat prin jur, dar n-am mai găsit nimic. Leonatos nu e nicăieri, degeaba l-am strigat.

Zopyrion, privind obiectul, îl întoarse pe toate părțile.

— Generale, îndrăzni ostașul, unul dintre soldați spune că asemenea agrafă a mai văzut, dar la geții de lângă Donaris, când l-a însoțit pe Alexandru în campania împotriva tribalilor. Era din aur, ca și acesta. Și alți ostași spun că numai tracii istrieni poartă asemenea podoabe.

— Ați cercetat și malul râului Hypanis[17]?

— Da, generale.

— Mai căutați, deși nu cred că geții s-ar fi încumetat să se apropie de tabăra noastră. E cale lungă de la ei până la Olbia. Zenon, dă ordin să se dubleze străjile de noapte. Și nu uita, trimite ostași să cerceteze bine pădurea.

Comandantul cavaleriei se înclină în fața lui Zopyrion și ieși din cort, împreună cu ostașul înspăimântat de cele auzite în preajma superiorilor.

— La moarte cu el! La moarte!

Strigătele se auzeau tot mai aproape de încăperea unde se ținea sfatul.

Teles se ridică obosit de pe scaun și deschise larg fereastra. O mulțime de oameni se apropia de clădirea sfatului cetății. Se vedeau brațe agitându-se și fețele mâniate ale celor care strigau ca turbații.

Aristomahos pătrunse în sală, gâfâind.

— Ce-i, astinomule?

— Mărite Teles, un negustor a dosit cereale într-o groapă din curtea casei sale, dar unul dintre foștii sclavi ai lui a dat de veste poporului. Ostașii abia l-au scăpat de moarte.

În încăpere mai intrară câțiva oameni, printre care Teles îl zări și pe Teocritos.

— Ce vreți? întrebă arhontele.

Oamenii se opriră nehotărâți, dându-și coate. Teocritos, înaintând un pas, se propti în fața conducătorului Olbiei.

— Sfatul a hotărât ca toate rezervele cetății să fie aduse în magazia din agora, pentru a se împărți zilnic la toți locuitorii ei. Negustorul Poras a nesocotit voința maimarilor cetății și a ascuns prisosul. În Olbia au dispărut și șobolanii, iar Poras cu ai lui se îmbuibă. Oamenii cer pedepsirea lui cu moartea.

— Unde e Poras?

— Îl păzesc ostașii, altfel... și Teocritos făcu un semn, agitând pumnul uriaș.

— Sfatul își va spune cuvântul. Acum puteți pleca. Trimișii ieșiră nu prea mulțumiți. Strigătele se potoliră și mulțimea se împrăștie încet, care încotro.

— Managa, spune-le ostașilor să-l păzească bine pe Poras. Netrebnicul! Asta ne mai lipsea acum, scrâșni, plin de mânie, Teles. Abia am respins noul atac al macedonenilor...

— Mulțimea a dat năvală, curățând ascunzătoarea de ultimul bob de grâu. Vreo câțiva au fost striviți în încăierarea de acolo. Casa lui Poras a fost devastată!

— Pentru câtă vreme mai avem provizii?

— Nu ne mai ajung nici pentru două zile. Străzile sunt pline de morți, cu burțile umflate. În curând molima va cuprinde toată suflarea din cetate.

— Știu, Aristomahos, știu. Dacă alazonii nu ne vin în ajutor tare mi-e teamă că va trebui să închinăm Olbia...

Pe scări se auziră din nou pași grăbiți. Strategul Calapos, plin de sudoare amestecată cu sânge, intră în sală, rostind:

— Luptătorii de la porți mor ca muștele. Macedonenii au făcut spărturi mai largi în ziduri și poarta cea mare. Sclavii eliberați cer de mâncare.

— Au secat mai toate fântânile, adăugă Aristomahos.

— Știu și asta, astinomule, îl repezi Teles. Văd totul, căci pentru asta m-a ales cetatea în fruntea ei.

— Cetatea nu mai are zile multe de trăit, adaose Calapos, ștergându-și fața murdară.

— Tu vorbești de zile, Calapos?! Eu mă gândesc la ore! Ce-o să facem? izbucni prim-arhontele.

— Am făcut tot ce se putea face, Teles.

— Trufașul Zopyrion va călca peste grumazurile noastre, căci n-avem altă scăpare. Vom preda cetatea. Mâine în zori, vom trimite solie de închinare generalului. Deocamdată nu spuneți nimic luptătorilor. Puteți pleca acum...

Rămas singur, Teles ridică privirile spre boltă:

— Unde sunteți voi, zei protectori ai Olbiei? Nu v-am adus destule jertfe? Unde sunteți oare?!

...Dar la strigătele deznădăjduite ale primului arhonte nu răspunse

nimeni. I se păru numai că pereții reci prind parcă viață, năruindu-se asupra lui. Își cuprinse capul în mâini și se prăbuși, cu glasul înecat, pe lespezi.

Namag așteptă să vină noaptea, pentru a se strecura la ai săi. Se ținuse tot printre cei care asediau zidurile, dar cât pe-aci să fie ucis chiar de mâna celor pe care geții voiau să-i ajute. Cine știa că sub armura lui dușmană, Namag purta cămașă aspră, țesută din lână?!

Getul se târî printre străji, și socotind că a ajuns destul de departe, ca să nu fie auzit, șuieră.

Din ierburi se ridicară câteva umbre, apropiindu-se cu teamă.

Îi recunoscu pe Roltes și pe Munda.

— Macedonenii vor să dea un nou atac în zori. O corabie de-a lor e gata să plece spre Bosfor, să ceară ajutor. În noaptea asta voi încerca să intru în cetate și să-i vestesc oricum pe olbieni.

— Merg și eu cu tine, tată.

Namag ridică privirea spre Munda, cercetându-l.

— Nu ți-e teamă?

— Nu, tată.

— Dacă vei fi prins?

— Voi ști să mor. Ți-aduci aminte ce mi-ai spus, în urmă sunt de-acuma destule primăveri. Mi-ai arătat atunci și locul unde au fost arși geții și tribalii uciși în lupta pentru Zimidava: „Să lupți până la moarte, copilul meu, să-ți aperi cumsecade pământul“. Așa ai spus atunci, și eu n-am uitat, tată! Dacă macedonenii te vor prinde, cine îi va vesti pe grecii din cetatea Olbiei?!

— Bine, fiule. Mergi cu mine. Și-acum să-l vestim pe Reciper, să-i spun ce-am auzit de la dușmani. Tu Roltes, rămâi aici, ți-l voi trimite neîntârziat și pe voinicul Nad.

Tatăl și fiul se strecoară printre corturi, oprindu-se din când în când, cercetând bănuitor. Câțiva ostași macedoneni stau neclintiți pe lângă ziduri. Sunt foarte odihniți, căci străjile în acea noapte n-au luat parte la atac. Și e greu să intre în cetatea înconjurată.

— Hai, Munda, șopti scurt Namag, pregătește-te. Îl lovești pe cel de lângă spărtură. Eu mă îngrijesc de celălalt. Ca o panteră Munda se aruncă asupra ostașului, lovindu-l cu pumnalul bine ascuțit. Macedoneanul, fără să se aștepte la un atac din spate, se prăbușește lovit de moarte, dar în căderea lui îl trage și pe Munda după el, prinzându-i dedesubt piciorul. Celălalt ostaș, simțind parcă ceva, se întoarse chiar

când Namag se pregătea ca să-l ucidă. Uimit de vederea ostașului străin, străjerul scoase un strigăt, gâtuit de spaimă. Și nu mai putu să se ferească, căci Namag îi și înfipse arma scurtă în gură. Dar strigătul, pe care străjile îl auziră în apropiere, le atrase iute către porți. Alți luptători macedoneni ieșiră de prin corturi, făcând neașteptată larmă.

— Fugi, Munda, fugi, strigă cu teamă-n suflet Namag, ducându-se spre poartă. Ochi spărtura și abia reuși să se strecoare într-acolo din cauza armurii care-l încurca. Aproape se dădu peste cap, rostogolindu-se pe pietrele din spatele porții.

Luptătorii olbieni, treziți din scurtele lor clipe de odihnă, se ridicară ca loviți. Dincolo de zidurile cetății răsunau strigăte, se auzeau arme lovind cu-nverșunare. Ce se întâmplase? Le soseau ajutoarele sau macedonenii hotărâseră să-i atace chiar în puterea nopții? Îl văzură însă pe Namag, ridicându-se și se repeziră asupra lui, gata să-l străpungă.

Getul abia putu să se ferească de armele îndreptate asupră-i.

— Nu mă loviți! Vă sunt prieten! Duceți-mă la Teles, conducătorul vostru!

În fața lui Teles și a celorlalți, treziți din somnul furat nopții, ostașul își leapădă armura grea, rămânând într-o cămașă despicată în părți. O curea lată de piele, îi încingea mijlocul. Își scutură pletele strânse de coiful pe care-l aruncă cât colo, pe plăcile de piatră. Olbienii îl privesc întrebător pe străin, căci își dau seama, după cele ce-l învestmântă, că nu-i macedonean.

Namag, trecându-și mâna prin părul de-acum încărunțit, plin și de praf, și de sudoare, i se adresează lui Teles:

— Am încercat ieri să pătrund la voi, în timpul atacului, dar era cât pe-aci să mă omoare chiar ostașii voștri. M-am strecurat apoi între ostașii lui Zopyrion, luând armura asta unui oștean... ucis.

Cunosc și graiul vostru, căci am umblat în multe locuri, cu felurite treburi, și Namag își ascunse în barbă un surâs trist. Sunt get de neam, de lângă Alutus, apa care se varsă în marele Donaris și ale cărui unde bat țărmul pe care-i așezată cetatea noastră, Zimidava.

Membrii sfatului rămaseră câteva clipe mirați peste măsură. Ce căuta acest get tocmai aici? L-au trimis zeii, sau e o iscoadă a dușmanilor?

Getul continuă:

— Am colindat ținuturile geților, cu frații mei și am ridicat neamurile noastre din deal și din câmpie, vestindu-i de primejdia ce vine

dinspre Tracia, căci veștile zboară ca păsările cerului... Dincolo de râul Hypanis așteaptă oastea noastră getă, adunată de pe întinsul a șase râuri. La semnul meu se vor porni încoace, să-i nimicească pe dușmanii voștri și ai noștri.

Obosit parcă, Namag rămase tăcut câteva clipe.

Teles, tulburat, îl privi, se uită pe rând și la ceilalți, apoi îi făcu semn să mai vorbească.

— Macedonenii dau de-acum semne de slăbiciune. Hrana le e pe terminate. Corăbiile trimise după alte provizii li s-au întors aproape goale — cele care s-au mai întors — fiindcă furtuna le-a prins pe apa noastră mare. Zopyrion a îndreptat soli către regele Bosforului, spre Soare-răsare. Înapoi, peste marele fluviu, nu pot trece acum, căci acolo s-au ivit călăreții sciți și geți, iar furtunile și ploile bogate au umflat apele, greu de trecut acum.

— Regele Bosforului ne e dușman, spuse Managa cu îngrijorare.

— Solii macedonenilor zac pe fundul Pontului Euxeinos. Căpetenia noastră a trimis luptători pricepuți pe corabia plecată spre Bosfor. De acum ea se află în mâinile noastre.

— Nu știi câți ostași are Zopyrion?

— L-am auzit pe general lăudându-se că puhoiul de treizeci de mii de soldați ai lui va îneca cetatea voastră. Mulți dintre ei au pierit însă pe drum, venind încoace. Alții au amuțit în zilele acestea, sub ziduri, sau în corturi, loviți de mâna voastră.

— Așteptăm ajutor și de la Ticos, regele alazonilor.

— Oamenii pe care i-ați trimis la alazoni au fost prinși de ostașii generalului și uciși în chinuri groaznice.

— De-aceea n-am primit noi nicio veste, vorbi, după o clipă, Danus. Poate că Ticos nici nu știe de primejdia care ne paște...

— Am trimis vestitori și ieri la regele scit, spuse Teles.

— Sciții, dacă vă sunt prieteni și au fost vestiți de așa primejdie, nu vor sta liniștiți deoparte, mai ales că din încăierare ei au de tras foloase. Zopyrion vrea să atace mâine-n zori. A aflat prin iscoadele sale pricepute că nu mai aveți hrană. Nici el n-o duce tocmai bine. Ostașii-i sunt sfârșiți de oboseală, iar mâncarea-i puțină. Ieri, câteva bărci pline cu hrana adusă de corăbiile care nu puteau trage la mal, din cauza adâncimii mici, s-au scufundat în valuri.

— Zeii te-au trimis la noi, nobile get, îi spuse Teles, abia stăpânindu-și bucuria. Noi membrii sfatului hotărâsem să predăm cetatea azi în zori...

— Noi ne închinăm la alți zei, conducătorule. Avem nevoie de unelte lucrate de meșterii voștri: armele făurite de voi, vasele și uleiurile aromate ne sunt de mare trebuință. Dacă macedonenii ocupă cetățile grecești, cu cine vom mai face schimburi? Dacă dușmanii sunt înfrânți, vrem să vă avem oaspeți la așezările geților de lângă Donaris. Avem și noi, din belșug cereale și vite, lemne pentru corăbii și faguri parfumați, de albine!

— Cum te numești, străinule? întrebă Managa curios.

Un zâmbet flutură iarăși în colțul buzelor getului. Ridică privirile ca și cum n-ar fi văzut capetele celor din sala sfatului și rosti încet și rar, ca o amenințare parcă, fără a auzi întrebarea olbianului Managa.

— A venit vremea să se împlinească jurământul, așa cum l-am rostit pe osemintele arse ale geților uciși la cetatea noastră Zimidava, în urmă cu multe primăveri.

Tăcu o clipă, apoi văzând că fruntașii cetății așteaptă să-și rostească numele, getul răspunse simplu.

— Frații mei de lângă Donaris mă numesc Namag. Fiul meu, dacă n-o fi pierit, e prins acum de dușmani. Plec la ai mei, căci oastea getă trebuie să se orânduiască de luptă. Ostașii voștri să vegheze pe zidurile dinspre miază-noapte. Când macedonenii se vor îngrămădi destul la porți, să ne vestiți prin focuri.

Tabăra macedoneană, trează, era plină de larmă. Încă nu aflaseră toți ce se întâmplase peste noapte.

Pe Munda, rănit îl duc doi ostași, ținându-l strâns să nu le scape. În spatele lui se află încă vreo câțiva din cei care l-au prins. Acest străin, îmbrăcat în armura lor macedoneană a mai ucis doi din străjeri, până au reușit să-l pună la pământ.

Generalul, mâniat, îl așteaptă în fața cortului. Două făclii luminează locul, înconjurat de ostașii tare curioși.

— Cine ești tu, se adresează generalul prinsului.

Acesta ridică privirea și-l fulgeră pe comandant cu o căutătură în care se citea doar ură.

— Tu mi-ai ucis atâtea străji?

Munda tace.

— Vorbește, câine!

Zopyrion se înfurie cu fiecare clipă de tăcere a prizonierului și strigă:

— Dați-i jos armura!

Toți scot strigăte de uimire. Prizonierul e îmbrăcat ca barbarii de lângă Istros...

— E get, generale, îl cunosc după veșminte, rostește sigur un oștean mai bătrân.

La lumina faclelor, chipul prinsului pare neclintit. Ostașii macedoneni vor să se repeadă la el. Zopyrion le face semn de stăpânire. Au timp destul ca să-l ucidă. Acestui tinerel, căci e tânăr, deși părul i-a acoperit cu totul fața, îi va hărăzi o moarte care să servească drept pildă pentru toți îndărătnicii din cetate.

— Nu vrei deci să vorbești! Țineți-l sub pază bună, lângă mare, aproape de corăbii. Va muri mâine, în mijlocul cetății, alături de grecii netrebnici. Menandru, se adresă apoi generalul unuia dintre căpeteniile aflate lângă el, ia câțiva oameni și caută prin împrejurimi, să nu se afle și alți barbari de-ai acestuia.

— Pui de lup, frații tăi din stepă îți vor rupe stârvul cu colții, iar corbii îți vor mânca ochii blestemați!

Munda întoarse capul, simțind rânjetul macedoneanului. Era sfârșit. Spatele îi era vărgat de loviturile primite, iar funiile groase îi strânseseră nemilos încheieturile. Știa că va muri, dar nu-i părea rău de ceea ce făcuse. Se întreba dacă tatăl său o fi ajuns la olbieni. „I-o fi vestit pe greci?“ Își alungă însă îngrijorarea asta. Macedonenii l-ar fi întrebat de el, dacă știau că nu fusese singur. Și gândurile-i fug apoi la Omina, fiica lui Reciper. Cât îl rugase să nu plece! Dar nu, nu putea face altfel...

Noaptea îi răcori fruntea, iar vântu-i aduse în nări mirosul sărat al apei. Trase cu sete în piept aerul rece, aerul ultimei nopți pe care o mai avea poate de trăit. Încercă să stea treaz, legănat o dată cu corabia mișcată de valuri. Zorile se vor apropia, curând, curând.

Macedoneanul, încercându-i încă o dată legăturile, se întinse pe puntea corăbiei, lângă prizonier. Era și el istovit, căci loviturile primite în timpul bătăliei de peste zi îi lăsaseră răni dureroase. Un gând îi trecu și lui prin minte: „Ce face oare micul Calis? Dar femeia mea?“ Se mai uită o dată la prizonier, apoi închise ochii. Încercă să nu adoarmă dar, nu peste multă vreme sforăia în lege. Deodată, deasupra punții mici, se săltă un cap bărbos care privi, fără să se miște, spre Munda, apoi spre strajă. Făcu un semn, jos, înspre valuri. Alături de el răsări încă un cap. Primul se săltă cu grijă, urcând pe corabie. Ochii, cu pleoapele aproape strânse, îi jucau, ca două luminițe, într-o parte și-n alta. Tovarășul său îl urmă, cu mâna dreaptă încleștată pe-un pumnal care luci pentru câteva clipe în

unda apelor. Încet, ca Munda să nu-i simtă, se apropiară de el. Macedoneanul visa de-acum ceva, căci rămăsese nemișcat, sforăiturile tăcând și ele.

Și ca un fulger, mâna cu pumnalul se abătu asupra paznicului, lovindu-l drept în ceafă. Ostașul, icnind scurt, se prăvăli într-o parte, apoi bolborosind ceva, rămase nemișcat pe punte.

Celălalt se repezi la prizonier și punându-i mâna la gură, tăie în grabă legăturile.

Munda, care adormise pentru puține clipe, se trezi. Își simți mâinile și picioarele eliberate. Deschise ochii și văzu cu uimire o față cunoscută. Roltes! Și Nad! Cei dragi l-au salvat! Cum de aflaseră că macedonenii l-au adus pe o corabie, la țărmul mării?!

— Unde e tatăl meu? întrebă cutremurat Munda.

— N-avea grijă, e în tabără. Ne-a povestit tot ce s-a întâmplat. Abia am reușit să-l facem să se odihnească puțin. Ne-am strecurat ca și voi, la macedoneni și am văzut unde ai fost dus. Hai, grăbește-te. Tison așteaptă în barcă, lângă corabie.

Peste puțină vreme, vâslele loviră ușor apa. Depărtându-se de corabie și de tabăra macedoneană, barca se pierdu în ceața lipită parcă de undele Pontului Euxeinos.

Înainte de ivirea zorilor, tabăra macedoneană era trează. Căpeteniile, chemate de Zopyrion, merseră din cort în cort, după ordinul generalului, să le spună ostașilor să fie pregătiți de luptă în zorii zilei.

Falanga, fala oștirei, călăreții, turnurile de asediu, toate sunt gata să atace la porunca generalului. Un pâlc de călăreți, conduși de Polidor, nepotul lui Zopyrion, se îndreptase încă în puterea nopții spre colțul cetății dinspre fluviul Hypanis. Acolo, ostașii aveau ordin să dea năvală pentru a abate atenția olbienilor de la poarta cetății, unde voia să izbească comandantul, cu grosul oștirii sale.

Când cerul începuse abia a se lumina, o trâmbiță vesti începerea luptei. Polidor, înconjurat de călăreți, se apropie de locul unde trebuia să atace. Macedonenii din spatele lor purtau scările înalte, pentru asaltul la zidurile care păreau mai șubrede acum, după atâtea lovituri. Străjile cetății, neașteptându-se la atac din partea aceea, începură să strige alarmate. După ele, începură să strige și ostașii care se odihneau, cu armele lângă ei, aproape de turnurile înalte.

Teles, treaz, trimise după strategul Calapos. Era neliniștit de strigătele care se îndeseau.

— Ce s-a întâmplat, Calapos?

— Atacul a început. Macedonenii au năvălit spre colțul cetății și încearcă să se urce pe ziduri cu ajutorul scărilor.

Teles privi într-acolo. Îi vedea pe luptătorii dușmani, sus, pe ziduri, apărând peste tot, cu coifurile strălucitoare. Mulți dintre ei se îndoiau de mijloc, loviți de moarte. Olbienii îi prăvăleau dincolo de ziduri, sau îi trăgeau în cetate, spre a-i lovi mai lesne.

— Trimite o parte din oșteni acolo.

— Nu dăm semnalul?

— Încă nu e timpul, mai rezistăm o vreme. Ostașii să aibă însă făcliile pregătite, gata să dea de veste.

Lângă Teles apăru un oștean.

— Mărite arhonte, numărul dușmanilor de lângă colțul cetății e tot mai mare. Abia am izbutit să dăm peste cap cu scări cu tot, pe cei care se urcaseră pe ziduri.

— O parte dintre apărătorii de la porți să meargă acolo.

Ostașul se înclină în fața primului arhonte și dispăru în goană.

Zopyrion, care se uita spre porți, observă mișcarea pe care o săvârșiseră olbienii. Îi făcu semn lui Zenon, conducătorul cavaleriei grele, și porni în grabă spre porți. Celelalte căpetenii îl urmară îndeaproape.

Când olbienii înțeleseră planul generalului, era prea târziu. Macedonenii proptiră în porți mașinile de asediu, izbind cu putere. Drugii de fier, care sprijineau intrarea în cetate, începură să se clatine. Alte noi spărturi se iviră în lemnul porților. Macedonenii dădură un chiot de izbândă, întețind atacul. Loviturile se repetau, producând alte și alte găuri în porți. Ostașii generalului izbeau mereu, fără oprire.

Teles, înștiințat de noul atac din fața porților, îl strigă pe Calapos, dar acesta era lângă ziduri, acolo unde reușiseră să se urce deja ostașii mecedoneni. Porțile, slăbite din încheieturi și pline de spărturi, pârâiră. Macedonenii loveau îndelung, cu forțe parcă înzecite. Câteva suliți aruncate prin spărturi uciseră pe cei din spatele întăriturilor. Foștii sclavi, care formau acum grosul apărătorilor, lipsiți de armuri, începură să dea înapoi. Teles apăru în spatele lor, îmbărbătându-i. Prea târziu însă! Porțile, ciuntite, înclinate spre cetate, se desfăcură în două și ostașii macedoneni pătrunseră puhoi, trecând peste sfărâmăturile lor ca peste un pod al cărui stâlpi îl formau trupurile prinse dedesubt. Călăreții macedoneni, cumpănindu-și sulițele, le îndreptară spre trupurile, aproape goale, din jur. Încet-încet, apărătorii, simțind înfrângerea apropiindu-se, dădură înapoi, pas cu pas. Nu mai era chip să ții piept cavalerilor

înfășurați parcă în argint sclipitor, semănând moartea acolo unde ajungeau cu armele lor.

În sunete puternice de trâmbiță, macedonenii pătrunseră adânc în cetate. Teles abia avu vreme să se ferească de o suliță, alergând spre agora, unde mai erau câteva sute de ostași odihniți. Era timpul să le facă semn geților, să vină.

Macedonenii nu izbutiră să înainteze și să ocupe tot, căci dinspre Hypanis, din dreapta cetății lovită de moarte, se auziră strigăte sălbatice, scoase din mii de piepturi. Zopyrion, care conducea atacul de lângă ziduri, întoarse capul, nedumerit. Ce era asta? Cine scosese asemenea strigăte puternice? „Oare getul prins era o iscoadă a barbarilor pe care i-au ascuns pădurile de lângă Hypanis?“

Călăreții din spatele său se opriră din goană, privind tot în stânga cetății. Fețele lor, aprinse de focul izbânzii, își schimbară pe loc înfățișarea.

Lui Zopyrion nu-i venea să creadă. Dinspre fluviu, în goană năprasnică, se apropia o oaste străină. Generalul deslușește cu greu trupurile mici, dar bine legate, ale geților, aplecate pe coamele cailor, cu săbiile ridicate în aer. Roiuri de săgeți încep să plutească pe sus, șuierând. Iată se văd și flamurile, capete de balauri fioroase care, străpunse de vânt prin gurile larg deschise, scot zgomote înfricoșătoare. Sunt geții!

Comandantul oastei macedonene poruncește tuturor celor care au intrat în cetate să se întoarcă, făcând semn lui Zenon să apere aripa stângă a armatei.

Din dreapta, izbucniră deodată alte țipete. „Ce-i asta, zei? Altă primejdie se năpustește asupra noastră sau au sosit ajutoarele așteptate de la regatul Bosforului?“

— Generale, din dreapta năvălesc sciții lui Ticos! Ce facem dar?

Zopyrion, descumpănit, nu știe ce să facă mai întâi. Geții îi învăluie aripa stângă, sciții vin din cealaltă parte. Hotărăște în grabă ca toți cei care au pătruns în cetate să se întoarcă. În neorânduială, ei zdrobesc trupurile celor căzuți. Aerul răsună de chiote, de zgomotele armelor care se ciocnesc, scoțând scântei. Săgețile, aruncate din două părți, se întâlnesc, pătrunzând în trupuri și armuri cu zgomote seci.

Din cetate, în urma călăreților macedoneni, ies olbienii, îmbărbătați de ajutorul primit de la barbari. Câteva sute de sclavi eliberați, luând armele de la cei uciși, trec dincolo de ziduri, în afara cetății. După ei vin mixelenii și callipizii. Teles, Danus, Managa se află în frunte. Calapos, lovit de o suliță, cade de pe cal, scoțând un strigăt care se

pierde într-un gemăt din ce în ce mai slab, rămânând încremenit pe pământ.

Zopyrion stă în cumpănă. Degeaba strigă, degeaba amenință. Macedonenii, sleiți de puteri, dau tot înapoi. Generalul ordonă comandanților să-i mâne pe ostași spre stânga, către Tyras.

Ordinele nu mai sunt ascultate de nimeni. Macedonenii, încolțiți, nu se retrag în ordine, ci fug cu adevărat, lăsând pe câmpul de luptă mii de morți și răniți. Nici Zopyrion nu mai are timp să se ducă spre corabia ce-l așteaptă, căci geții, învăluindu-i oastea, îi mână de-a valma, fără să-i lase să se îndrepte către mare, unde le-au mai rămas câteva bărci.

Munda lovește cu sete. Aruncă de pe umăr arcul, căci nu mai are săgeți. Trimite o suliță grea, luată de la un ostaș ucis, în pieptul altuia și trage sabia ce sclipește în razele soarelui, încet-încet, în oglinda necuprinsă a mării.

Omina, care se află lângă el, lovește cât poate de tare. Veșmintele îi sunt pline de sânge, dar nu stă să se vaiete. Reciper și Roltes o păzesc de dușmanii care vor s-o doboare pe această fiică a geților, de a cărei mână au pierit mulți ostași.

Munda întoarce capul pentru o clipă, privind-o cu admirație.

Iată altă femeie. E Tylia, prietena Ominei. Amestecată prin ostași, dușmani și prieteni, se oprește deodată. Descalecă și-i întinde brațul lui Namag, al cărui cal, lovit de o suliță grea, a căzut, apucându-l sub el pe căpetenia getă.

În spate, printre geți, se văd și alte femei. Sunt văduvele celor uciși de oștenii lui Alexandru, la cetate, cu ani în urmă. Moartea nu le sperie, căci n-au altă dorință decât să-și însoțească bărbații în ținuturile cu viață veșnică.

Macedonenii abia mai lovesc, cei care mai stau sub urgia armelor. Zopyrion, cu restul oastei, gonește fără gânduri spre Tyras. Nu caută scăparea la cetate, unde știe că-l așteaptă moartea adusă de acești barbari, ci aiurea.

Geții au împânzit toată câmpia, luminată puternic de soare. Cât vezi cu ochii numai mormane de leșuri, oameni și cai, arme și puzderie de săgeți.

Generalul zboară pe calul său rănit, spre codri îngălbeniți, care-i dau speranță. Spaima îi prinde parcă aripi pe umeri și celorlalți ostași îndemn la fugă.

Reciper face un semn. Ticos le face și el semn alazonilor.

— Opriți, geți, și sciți, și olbieni, dușmanul e zdrobit! Să ne

lecuim rănile! Până în bârlogul lui, Zopyrion va simți încă puterea brațelor noastre!

De câteva zile, resturile jalnice ale armatei lui Zopyrion gonesc spre Istros. Blestemate fie aceste pământuri străine în care s-a prăpădit floarea oștirii sale! Geții i-au ajuns din urmă a doua zi, ucigându-i alte sute de oameni. Ambiția i-a mai scăzut, dar cruzimea nu l-a părăsit. La ordinele generalului, locuitorii așezărilor întâlnite în cale sunt uciși, casele arse, gropile cu alimente jefuite, iar animalele, pe care nu le pot lua cu ei, omorâte cu sulițele.

Ostașii plecați în cercetare nu s-au mai întors. Stepa i-a înghițit cu totul.

Noaptea se lasă repede. Istrosul e însă aproape, dincolo de codrii nepătrunși, pe care soldații îi străbat cu greu.

Bine a judecat Zopyrion lăsând un grup de ostași la bărci, lângă sălciile bătrâne din preajma fluviului. Oare va putea trece Istrosul dincolo, în ținuturile din apropierea Traciei?

Aerul miroase a furtună, cerul întunecat freamătă, stolurile de păsări tot zboară speriate.

— Grăbiți-vă, grăbiți-vă, strigă Zopyrion. Dar nu e nevoie de îndemnul său, căci ostașii, secătuiți de puteri, gonesc spre malul binecuvântat. Iată primul braț al bătrânului Istros. Zopyrion face semn ostașilor să-și îndemne caii spre vadul de trecere. Dincolo de fluviu se întinde Sciția Mică[18], unde e scăparea.

Niciun dușman nu se arată? Calea e liberă? Așa se pare. Bărcile sunt la locurile lor. Se leagănă, bătute de vânt. Macedonenii descălecă, dând drumul animalelor credincioase, condamnate să rămână pe aceste meleaguri. Semnalul dat de ostașul din garda generalului celor lăsați de pază, rămâne fără răspuns. Unde sunt oare? Nu mai așteaptă însă răspunsul lor întârziat, Zopyrion suie ultimul în barca lui, alături de cei câțiva comandanți scăpați din urgie. E mulțumit că are încă de ce se folosi în drumul către Tracia, dincolo.

— Mai repede, vâsliți mai repede, furtuna poate să înceapă dintr-o clipă în alta.

Și forțele naturii, deslănțuite parcă la îndemnul lui de fugă, își încep iute dansul lor sălbatic. Bărcile, jucării ale apelor, saltă pe valuri.

— Zeii ne-au părăsit, macedoneni! strigă Zopyrion.

— Bărcile au fost găurite! se aude glasul unui ostaș care, căzut în valuri, încearcă să înoate spre mal.

Vocea generalului e acoperita de tunetele asurzitoare. Zopyrion își simte picioarele ude. Apa pătrunde repede în barcă. Fulgerele despică cerul de la un capăt la altul. Fluviul trage în adâncurile lui bărcile grele de oameni și de apă, care-și apleacă vârful spre apele tulburi. Malul e aproape, dar puțini sunt cei care ajung la el. Picioarele alunecă pe pământul ud, sătul de apă. Ostașii, orbiți de ploaie, fug din răsputeri, departe de apele zbuciumate.

Pe malul părăsit de macedoneni, printre copaci, geții lui Reciper privesc cu ură. Au fost mai iuți de picior, căci vântul prielnic i-a purtat mai repede de la Olbia, pe corăbiile lor, spre gurile marelui Donaris, decât i-au purtat caii pe dușmani.

A judecat bine Roltes. Zeul apelor i-a pedepsit el însuși pe macedonenii care n-au pierit, ajunși de brațele lor. Străjile lăsate de Zopyrion să păzească bărcile, zac moarte în desișurile umede. A fost treabă ușoară, ca până la venirea resturilor armatei înfrânte, geții să găurească bărcile.

Stârvurile celor înecați, respinse de malurile gete, le poartă spumele la vale, spre apele întinse ale Pontului Euxin...

Omina și-a ațintit privirea asupra prizonierului de neam ales, purtat de calul pe care Munda îl ținea de frâu. E nepotul lui Zopyrion și-l cheamă Polidor. E frumos prinsul la chip. Omina l-a privit în câteva rânduri, cu fereală. Pentru prima dată se uită în liniște la unul din neamul celor ce-i uciseseră mama, când abia răsărise de-o palmă deasupra pământului.

Prizonierul are plete blonde și ochii-i ca azurul rătăcesc fugari pe fețele însoțitorilor săi. Barba, de culoarea spicului bine copt, i-a crescut în neorânduială în aceste zile, de când geții îi urmăresc pe macedonenii care au scăpat de furtuna bătăliei, a cerului și apelor. O dată, prinsul a simțit-o pe Omina privindu-l îndelung, dar, când a întors capul, tânăra getă și-a îndemnat calul spre Tylia, care-i vorbea lui Munda. Simte în ceafă privirea străinului pe care în luptă l-ar fi lovit cu sete.

Reciper, însoțit de Namag și Roltes, și-a luat o mână de oameni și-l caută pe Zopyrion. Acesta a scăpat, după cum bănuie. Când furtuna s-a potolit și geții au trecut fluviul, au găsit pe mal, lângă tufele mici, o centură bătută cu pietre colorate, strălucitoare. Nu orice ostaș dușman purta așa ceva. În fuga lui, generalul a pierdut podoaba, așa a gândit

atunci conducătorul geților.

Nici el, nici Roltes și Namag, Omina și Munda, nici ceilalți nu simt oboseala. Vor să-l prindă pe Zopyrion și oamenii lui, cei care au mai scăpat. Niciunul nu trebuie să mai trăiască! De la Hypanis până la Donaris, pământul e plin de morți. Când acesta se va acoperi cu o mantie albă, aruncată de zei, vulturii și lupii vor fi lăsat de mult pe câmpuri oasele albe, sfărâmate, golite de carne și măduvă. Apa cea mare dinspre Soare-răsare își va schimba și ea culoarea.

Namag tulbură gândurile conducătorului.

— Când facem popas, Reciper?

— Curând. Te supară rău rănile?

— Nu, răspunse Namag.

Dar chipul îi e alb, chinuit de loviturile primite în luptă. Un braț îi e legat, iar rana, nu prea adâncă, de sub coaste, nu s-a închis destul. Namag e puternic, bărbăția de odinioară nu l-a părăsit.

Nici Roltes n-a scăpat de lovituri, căci a luptat acolo unde era primejdia mai mare și încleștarea mai puternică.

Printre cei ce-i urmează se află și Nad. Strașnic s-a mai bătut oșteanul! Oasele lovite pârâiau sub puterea brațului său înarmat. Puțin a lipsit să nu piară. Dacă olbianul ce-și zicea Teocritos, nu l-ar fi tras deoparte, sulița grea aruncată de un dușman asupra lui i-ar fi sfărâmat pieptul. Teocritos, a murit însă. N-a mai avut timp să se ferească de spada vârâtă pe la spate de un călăreț macedonean. Nad l-a privit îndurerat pe salvatorul său și i-a tras trupul de sub copitele cailor care, înnebuniți de iureșul bătăliei, dădeau năvală peste oamenii ce se zvârcoleau la pământ și cărora moartea le închidea repede ochii.

Omina ascultă glasul tânărului războinic Munda, întrerupt din când în când de cuvintele rostite, de Tylia. Cu ea n-a vorbit aproape de loc, de când au trecut fluviul. I se face puțin ciudă. Oare Munda a uitat că mergeau amândoi la vânătoare, țintind șoimii din zbor și urmărindu-le căderea? Sau când se întreceau în goana cailor, până ce aceștia se opreau cu totul istoviți?

Nu, Munda n-a uitat chipul care apărea tot mai des în visele sale, dar în inima Ominei s-a înfipt un ghimpe care sângerează.

Oare ce se vede printre ramurile copacilor? Să fie dușmanii pe care-i urmăresc de atâta vreme?

Tânărul get, suit într-un copac, privește cu grijă. Ei sunt! Macedonenii se uită în toate părțile. Se simt oare urmăriți?

În față, copacii încep să se rărească. Pământul, mustind de apă, e

mocirlos. Un ostaș încearcă să vadă dacă se poate trece peste brațul apei. Picioarele i se afundă, le mișcă greu. Deodată, scapă până la brâu într-o groapă care i se părea doar o pânză subțire de apă. Mlaștinile! Blestematele smârcuri! Pe unde vor trece?!

Strigă deznădăjduit, cerând ajutor. Se prinde cu mâinile de marginea gropii. Ceilalți, auzindu-l, îl ajută să se salte. Apa șiroiește, amestecată cu noroi, un noroi lipicios, cenușiu.

Nad, trimis în recunoaștere, coboară din copac. Urcă pe cal, punându-i mâna iute la gură, să nu-l trădeze. Apoi, socotind că a ajuns destul de departe ca să nu fie auzit, îndeamnă animalul spre ai săi.

— Ce e, viteazule Nad?

— I-am văzut pe macedoneni. Sunt de două ori mai numeroși decât noi. Printre ei se deosebește unul pe care ostașii îl privesc cu cinste, un bărbat înalt, în putere, cu fața lipsită de podoaba bogată a părului.

— Trebuie să fie Zopyrion. Am încercat să ajung la el în lupta de lângă cetate, dar garda îl înconjura din toate părțile.

— Au ajuns la mlaștină, mai spuse Nad. Vor să treacă dincolo de brațul de apă.

— Acolo le va fi mormântul. Îi vom face să cadă în smârcuri, Nad, adăugă Reciper. Tu vei sta de pază.

Prizonierul ciulește urechile. A auzit numele generalului și l-a urmărit cu privirea pe getul care vorbește cu căpetenia lor. Îi povestește ceva, arătând spre Tracia. Oare i-a zărit pe ai lui? Atunci sunt pierduți! Se apropie și sfârșitul lui...

Își privește legăturile. Sunt rezistente, greu de-nlăturat. Plimbă ochii de la un get la altul, ațintindu-și-i apoi asupra Ominei. A simțit-o iscodindu-l și a observat și umbra de pe fața ei, ivită atunci când l-a văzut pe tânărul războinic vorbind cu Tylia. Nu cumva șarpele geloziei a cuprins inima acestei fete de barbar? Da, fără îndoială, așa trebuie să fie. Iată cum îi șoptește ceva războinicului care zâmbește. Să fie soția lui? Sau această tânără fată, Omina parcă e numele ei, îi e soție?

Prinde puține speranțe. La primul popas va încerca să intre în vorbă cu ea.

Roltes păzește tabăra geților. Zeița nopții luminează palid cerul. Broaștele și-au început strigătele asurzitoare. Greierii mișună prin iarbă, țârâind. În depărtare, se aud urletele înfundate ale fiarelor. Geții, adormiți, stau nemișcați, răsuflând adânc pe peticele înguste de iarbă, înveliți în cojoace. Munda bolborosește ceva în somn, apoi se întoarce pe cealaltă

parte.

Omina nu doarme. Privește cerul. Ramurile copacilor se mișcă, iar frunzele lor sclipesc în lumină. Aude un geamăt. Întoarce capul. Trântit într-o parte, prizonierul se mișcă. Tânăra femeie vede în lumina ce pătrunde prin copaci cum i se mișcă buzele. Omina se ridică, îndreptându-se spre el. Roltes o vede și vrea să se apropie. Omina îi face semn să stea la locul lui de pândă. Trece pe lângă Tylia, care s-a ghemuit de frig. Puțin mai încolo se vede trupul lui Namag și al tatălui ei, Reciper. Ajunsă la prizonier, îl întreabă din ochi: „Ce vrei?“ Polidor continuă să geamă. Omina îl bate ușor pe umăr. Macedoneanul ridică încet capul.

— Apă! șoptește el.

Omina înțelege. Aduce lângă el vasul plin, de lângă rădăcina copacului uriaș, sub care își găsiseră geții adăpost. Se-aplecă, punându-i-l la gură. Prizonierul bea lacom, cu înghițituri mari. Apa i se revarsă în barbă. Îi mulțumește din ochi și geme iarăși.

— Ce ai? întrebă Omina încet. I-a învățat limba de la tatăl său și de la grecii pripășiți la cetate, sau pe care i-a întâlnit în cale.

— Mă strâng legăturile. Nu pot să dorm, sunt chinuit, răspunde prinsul, tot în șoaptă. O privește cu ochii-i albaștri, strălucitori.

Frumos chip are prizonierul! Păcat de tinerețea lui pe care o va pierde!

— Ești frumoasă, spune deodată prinsul.

Omina întoarce capul. Simte că sângele i-a năvălit în față. Tace, înfiorată. Îl vede pe Roltes plimbându-se de colo până colo. Unul din geți, trezit de șoapte sau poate de un vis urât, se ridică în capul oaselor. Omina vrea să se îndepărteze de prizonier, dar ceva nelămurit o ține tot pe loc. Cu ușurare apoi vede cum getul, care privește un timp cerul în jurul său, își lasă capul jos, în iarbă.

— Slăbește-mi legăturile, te rog. Glasul prizonierului o înduioșează pentru o clipă. Imediat, își scutură capul, alungând mila ce pare că i s-a cuibărit în suflet. Răsuflarea caldă a prizonierului o învăluie.

— Dă-mi drumul. Zeii te vor răsplăti pentru acest bine.

Ochii lui o privesc țintă. O privire caldă, rugătoare. Stăruie. Omina tace, înfiorată de cuvintele care o sperie.

— Fie-ți milă. Dacă mă scapi, mă voi ruga la zei doar pentru tine. Ai să fii fericită-n viață. Dă-mi drumul. Geții mă vor ucide azi.

Polidor a țintit unde trebuie. Omina strânge buzele, privind înciudată spre locul unde se află Tylia. Cum să fie fericită dacă Tylia vrea să i-l răpească pe Munda?

Macedoneanul simte că dacă nu vorbește, această fiică a geților poate să-i trezească pe ceilalți, vestindu-i de momelile sale. Se uită la Omina, cu aceeași rugăminte în privirile atât de blânde acum.

— Știu, îl iubești pe tânărul războinic. Cine e femeia de lângă el?

Omina a încremenit. Își aduce aminte de cuvintele lui Munda, de zâmbetele Tyliei. Gândurile îi sunt întrerupte de noile șoapte ale prizonierului.

— Am văzut tristețea din privirile tale. Ești frumoasă însă, și-ți va fi hărăzit de zei un bărbat mai frumos, mai viteaz decât acesta. Și femeia care a călărit lângă el îl iubește. E șireată, știe să-l atragă, dar nu e tot atâta de frumoasă pe cât ești tu. În țara mea ai fi stat în palatul unui rege.

Cuvintele lui o lovesc dureros pe Omina, ca un cuțit. Strânge din dinți, închizând ochii pentru o clipă.

Deodată se aude un șuierat. Geții sar în picioare. Din tufișuri apare getul care, împreună cu Nad, îi pândește pe fugari. Se apropie de Reciper și de ceilalți care s-au trezit din somnul neîmplinit. Omina sare, speriată. Roltes știe că a vorbit cu prizonierul. Nu vrea să o certe tatăl ei dacă getul îi spune. Acum Reciper vorbește cu cel trimis de Nad, însă mai târziu o poate vedea. Omina se ridică, vrând să se îndepărteze. Apucă să mai audă șoaptele prizonierului:

— Mai vino!

— Te-am așteptat să mă mângâi cu o vorbă în timpul drumului. Ai tăcut, privindu-l numai pe războinicul care mă păzește.

În sufletul Ominei e însă furtună. Parcă nici nu aude ce-i spune prizonierul. A venit la el în puterea nopții. Noaptea dinaintea măcelului pe care-l pregătesc geții. Acum nu-i pot lua pe neașteptate. Aproape jumătate din dușmani stau de veghe, căci le e scumpă viața lor și a generalului. Dar căpetenia geților a pregătit ceva pentru ei. Namag și Roltes au încuviințat planul său. Acum geții dorm, iar de pază stă Nad. Munda îi pândește pe dușmani, împreună cu un alt războinic. Vor să-l prindă viu pe Zopyrion, sortindu-l morții împreună cu fiul surorii sale care le-a ucis destui oșteni înainte de a fi prins. Nad n-a văzut-o pe Omina cum s-a ridicat de la locul ei, cu fereală. Lumina nu răzbate până în locul unde stă trântit prinsul.

— Dă-mi drumul, scapă-mă, se roagă Polidor când fata ajunge lângă el. Vrei să mă vezi ucis de-ai tăi?

— Și tu ai ucis mulți oameni de-ai noștri.

În glasul șoptit al Ominei nu se mai simte însă flacăra aprinsă a urii. Poate că zeii acestor străini sunt mai puternici și îi vor da fericirea mult visată dacă-l scapă pe cel care li se închină. Oare zeul războiului, Ares, la care au început să-i aducă jertfe unii din geții de lângă Donaris, nu e și zeul acestor străini?

Polidor o privește, înflăcărat. Mila o cuprinde pe Omina. Aproape fără să-și dea seama trage pumnalul de la brâu. Taie legăturile chipeșului prizonier, uitându-se în altă parte. Polidor își simte trupul eliberat de amorțeală. Mișcă mâinile. O mângâie pe Omina pe păr. Ea își înăbușe un suspin. Lasă pumnalul în iarbă, alături.

— Zeii să te ocrotească, străinule. Du-te, hai, du-te. Ești liber!

Polidor pune mâna pe pumnal, fără ca Omina să-l vadă. Se târăște încet spre copacii întunecați. Omina îl urmărește câteva clipe cu privirea, apoi, ca trezită din somn, se întoarce la culcușul ei.

— Hei, sculați-vă, geți! Prizonierul a fugit! Nad, strajă, dă alarma. Oamenii se ridică. Omina simte cum i se înfioară carnea.

Într-adevăr, prizonierul nu e nicăieri. Legăturile îi sunt în iarbă. Reciper privește funia tăiată. Își dă seama că numai cu ajutorul unui pumnal macedoneanul a reușit să scape și strigă:

— Cine i-a tăiat legăturile. Reciper se uită întrebător la cei din poiană. Omina plecă fruntea. Roltes, cu ceilalți geți luminează copacii, căci noaptea încă n-a trecut, căutându-l pe fugar.

— Să plecăm numaidecât în căutarea lui Polidor. Dacă nu-l prindem îi va vesti pe ai săi. Și-a dat seama că le-am găsit urma. Niciunul nu trebuie să scape de pedeapsă.

Geții pornesc în grabă. Reciper se teme că fugarul a ajuns la ai săi. Cine oare să-i fi dat drumul? Căpetenia se lovește de trupul căzut jos, al getului care era cu Munda, de pază. Unde-i Munda? Acesta se ivește dintre copaci, ca și cum ar fi auzit chemarea. Își șterge de un smoc de iarbă pumnalul pe care se văd stropi de sânge. E rănit la umăr. Tăcut, face semn lui Reciper și celor care-l însoțesc. Tânărul războinic arată, fără o vorbă, spre copacul din spatele său. La rădăcina stejarului, trântit pe spate, cu mâna dreaptă încleștată pe pumnal, zace Polidor. O adiere ușoara de vânt mișcă șuvițele blonde, inelate, ale mortului.

Geții privesc tăcuți. Reciper răsuflă, liniștit. Munda se apleacă, descleștând mâna celui ucis să-i ia pumnalul, dându-l căpeteniei. Acesta îl privește, tresărind.

Roltes vine lângă el, șoptindu-i câteva vorbe. Reciper, înăbușindu-și un oftat, rostește:

— Chemați-o pe Omina.

Aceasta apare, cu privirea plecată spre pământ.

— Omina, ce-ai căutat noaptea trecută la prizonier?

— I-am dat apă, tată.

— Roltes a văzut când vorbeai cu el. Tu i-ai dat drumul?

Omina tace.

— Al cui este pumnalul acesta, Omina?

Fata îl privește, fără să mai rostească un cuvânt.

— Ți l-am dăruit atunci, după bătălia cu mysii, înainte de a porni să ridicăm ținuturile gete împotriva macedonenilor care ne-au atacat pământul. Cum a ajuns arma la prizonier? Acesta, legat fiind n-avea cum să ți-l ia. De ce taci, Omina? Tu i-ai dat drumul, fără să te gândești că poți îndrepta primejdia asupra capetelor noastre. Erai mică, Omina, atunci când eu și geții pe care-i vezi aici și alții care nu mai sunt, am jurat pe zei, pe pământ, pe lumină, pe apele lui Donaris, că-i vom răzbuna pe Otornes, pe Syrmos, pe toți geții și tribalii uciși de stăpânul acestui netrebnic întins aici. Printre osemintele celor arși erau și acelea ale mamei tale, care ți-a dat să sugi primele picături de lapte. Te uitai la mine, te uitai la rugul uriaș, căci nu înțelegeai nimic atunci. Dar acum? Nici acum nu înțelegi?...

Omina, zguduită de vorbele tatălui ei, dorește dintr-o dată ca pământul să se deschidă și s-o înghită.

Geții se apropie de ea, gata să-i arunce cuvinte de ocară. E fata căpeteniei lor, dar prinsul le era dușman de moarte, iar femeile vor aștepta zadarnic pe cei pierduți de mâna lui și a celorlalți macedoneni.

— Taci, căci ești vinovată, Omina. I-ai trădat pe ai tăi. Reciper, plin de mânie, abia se stăpânește să n-o străpungă, deși îi este fiică. Păzește-o, Nad. Mâine bătrânul Tison va porni cu ea spre ținuturile noastre. O va judeca adunarea poporului, la cetate.

Macedonenii izbutiră cu greu să treacă de mocirla care îi trăgea la fund. Până în Tracia e însă cale lungă și smârcurile dintre brațele fluviului sunt numeroase. Acum se odihnesc, trăgându-și răsuflarea. Se pare că o bună parte din drum, calea e mai ușoară. În fața lor e un covor de iarbă, plin de boabe de rouă. Ici și colo, se vede câte un ochi de apă. Nu prea departe, se întinde iar pădurea, cu copaci bătrâni, încovoiați de vremurile care au trecut peste ei.

Zopyrion răsuflă ușurat. A scăpat de geții blestemați. Se va socoti odată cu ei!

Deodată zărește ceva printre copacii de dincolo de ierburi. O

făptură! Face semn ostașilor de lângă el. Aceștia priviră cu băgare de seamă în direcția unde arăta generalul. Au observat și ei mișcări ciudate. Acum se văd bine, printre trunchiurile copacilor din marginea pădurii, mai multe făpturi. Sunt dușmanii!

Macedonenilor li s-a ivit iarăși teama în suflet. Își aduc aminte de crâncena bătălie, de goana sălbatică, de năpraznica furtună de pe fluviu.

— Privește, generale! Se îndreaptă încoace, spre marginea pădurii!

Zopyrion face semn. Ostașii se trântesc la pământ, nu destul de repede. Sunt numai trei, patru oameni, dincolo în pădure. Sunt geți, se cunosc după straiele lor. I-au văzut pe oștenii macedoneni și se întorc speriați, scoțând țipete înfricoșate. Pașii le răsună printre copaci. Crengile rupte troznesc. Frunzele strivite sub picioare scot foșnete înăbușite.

Zopyrion, după o clipă de chibzuială, face un alt semn ostașilor săi.

— După ei, soldați! Să nu lăsăm niciunul viu. Fug de noi. După ei!

Ostașii năvăliră în goană, spre pădurea din fața lor, de care îi desparte doar un stadiu[19]. Picioarele li se afundă însă, tot mai adânc. Ierburile dispar sub apăsarea trupurilor grele.

— Mlaștinile! Am nimerit în mlaștini! răsună țipete de groază pe care le repetă pădurea, hohotind parcă. Cei care au pătruns doar câțiva pași în mlaștină vor să se întoarcă înapoi, dar din desișurile abia părăsite îi pândesc arcurile întinse și fețele crunte ale geților. Au căzut în capcană. Alți ostași macedoneni, căzuți în genunchi, încearcă zadarnic să se scoale. Noroiul, lipit de veșmintele lor, îi trage spre adâncuri. Se aruncă înainte, înotând parcă, dar fără speranță. Încet, încet, mulți dispar în smârcurile urât mirositoare. Se agață de firele de iarbă, cu ultimele puteri. Degeaba însă! Ochii holbați sunt plini de spaima morții. Capetele, cu părul năclăit, se mișcă într-o parte și în alta. Trupurile ostașilor se cufundă. Strigătele de groază sunt tot mai puține, glasurile tot mai înăbușite, căci gurile pline de noroi nu mai au putere să rostească vreun cuvânt. Mlaștina se potolește, încetul cu încetul. Nesățioasă, a supt trupurile care dispar în adâncurile ei. Îi primește, închizându-se deasupra lor. Din loc în loc, doar fierbe, ca un cazan plin cu smoală.

La marginea pădurii se iviră deodată luptătorii geți, cu arcurile încordate. Fețele lor încremenite, dârze, pline de ură, sunt parcă dăltuite în piatră. Un nor de săgeți, slobozit de corzi, pornește scurtând viețile celor care încearcă, fără vlagă, să se agațe de ultimele clipe. Din mlaștina

care primise în ea cele câteva zeci de trupuri apare câte o mână, agitându-se, cu degetele desfăcute. Pe alocuri apa mai clipocește ușor, în cercuri din ce în ce mai mici, apoi totul se sfârșește. O singură arătare, din care nu se mai cunoaște nimic — e numai o grămadă de noroi — încearcă să ajungă până la copaci.

Munda încordă arcul, dar Reciper, aflat în spatele său, opri zborul săgeții.

— Lasă-l, zise el. E ultimul.

Ostașul macedonean se săltă deasupra smârcurilor, rostogolindu-se, făcând salturi disperate. Fiecare cot, fiecare mișcare pe care o face spre malul pe care numai îl bănuie, căci nu mai vede nimic, durează parcă o veșnicie.

Cât i-a trebuit oare nenorocitului să ajungă, în sfârșit, până la rădăcinile copacului de care se agață cu disperare? Un veac? O clipă?

Lipește capul, sau ceea ce geții bănuiesc că e așa ceva, de tulpina copacului de lângă smârcuri. Geții îl înconjoară. Ostașul, care începe să zărească parcă ceva, trage mâna din mocirlă și-și șterge fața și ochii. Ce ochi! E o privire îndobitocită, de fiară hăituită. Scoate țipete neînțelese, căci gura îi e plină de noroi. Se curăță, răsuflând greu. De pe limba umflată, roșie, i se scurg picături de sânge.

Geții îl privesc. Privesc și la Reciper care întoarce capul. Munda înțelege. Se apleacă spre ultimul ostaș din mândra armată care pornise la cucerirea unor noi pământuri. Îi șterge fața cu poalele cămășii. Reciper își îndreaptă ochii spre ostașul de jos, privindu-i fața lipsită de podoaba părului. Căpetenia getă îi distinge parcă trăsăturile. Are o bănuială.

Cum orânduiesc marii zei lucrurile!

Și nimeni, afară de el, nu știe că în fața lor se afla însuși Zopyrion, trufașul general, stăpân odinioară peste Tracia! Dar nu, în fața lor nu se află un om, ci o umbră. Privirile îi caută tulburi, fără țintă.

Văzând în față pe dușmanii lui de moarte, Zopyrion, cu mintea lui plină de ceață, se luminează, dar numai pentru o clipă. Scoate din gâtlej un strigăt neomenesc, de care nu numai geții, dar până și stejarii bătrâni, neclintiți, se cutremură speriați.

Se ridică apoi în picioare tremurând, uitându-se la dușmani și deodată, fără ca vreunul din geți să-și dea seama ce are de gând să facă, se întoarce, aruncându-se în mlaștina care mai cere încă o jertfă.

Geții, zguduiți de ceea ce văd, nu mai apucă să tragă din adâncuri trupul care se cufundă.

— Așa au vrut zeii, spuse Namag. Geții încuviințară din cap.

— Să mergem acasă, locuitori ai pământurilor gete, să scuturăm praful de pe seceri!

Namag, și Roltes, și tânărul Munda, și viteazul Nad, și ceilalți geți de lângă Donaris întorc privirile spre locurile de la miazăzi, unde îi cheamă pământurile străbune.

*

De zile întregi, nenumărate, măcinat de boală, chinuit de foame, macedoneanul rănit se târăște spre locurile unde bănuie că se află cetatea Istria, dincolo de lacuri. În spate, între umeri, vârful săgeții de bronz îi stârnește șiroaie de sânge care ies la orice mișcare. Răsuflarea îi e grea, de ai crede că fiecare poate fi ultima. N-a mai auzit glas de oameni din ziua când tovarășii lui au pierit în mlaștini. Dacă nu era rănit și ar fi putut să se scoale, de pe patul lui de frunze pe care se chinuia, lovit de o săgeată, ar fi avut aceeași soartă ca și ei.

...Încet, încet, pădurea rămâne în urmă, iar ochii lui privesc cu o fărâmă de nădejde spre mândra cetate, până la care nu mai are mult de mers. La razele lunii se vede oglinda lacului de lângă Istria.

Cu ultimele puteri, ostașul se târăște mai departe. Întunericul și-a coborât vălul peste pământuri. Ajunge cu greu la porțile negre, care i se par înalte cât cerul. Neputincios, se agață de ele. Mâna i se ridică. Lovește fără vlagă, apoi se prăbușește, sfârșit.

Când ostașii istrieni au deschis porțile, în zori, i-au găsit trupul înghețat, plin de sânge, încordat în ultima sa zvârcolire. Din pumnul strâns, descleștat cu greu de străji, s-au risipit pe lespedea de piatră, printre degete, câteva firișoare de iarbă amestecate cu pământ, atât cât putuse mâna lui să cuprindă din țara de la poarta furtunilor...

Note:

1. Lacul Oxianus = Lacul Aral.

2. Olbia = Colonie grecească, din nordul Mării Negre, înființată pe la mijlocul sec. VII î.e.n. de coloniștii din Milet, de pe coasta Asiei Mici, în apropierea actualului oraș Nikolaev din U.R.S.S.

3. Expediția lui Zopyrion a avut loc în anul 326 î.e.n., după nouă ani de la evenimentele povestite în nuvela „Taina Cetății“, publicată în numărul 1 al colecției „Clubul Temerarilor“.

4. Piefigi, sensi, cotensi = membri ai unor triburi getice, situate între Dunăre și Carpați.

5. Argesis = Argeș.

6. Naparis = Ialomița.

7. Tiarantos = Siret.

8. Zimidava = nume imaginar atribuit așezării geto-dace, care în anul 335 î.e.n. i-a opus rezistență regelui Alexandru Macedon. Arheologii o situează pe locul vechii cetăți geto-dace din V orașului Zimnicea, de lângă Dunăre.

9. Pyretus = Prut.

10. Astinom (astynomos) = dregător din orașele grecești, edilitar și supraveghetor al pieții.

11. Vas antic mare, cu gura largă și cu două mânere, care servea la masă pentru amestecarea vinului cu apa.

12. Boristhenes = Nipru.

13. Populații autohtone de pe litoralul nordic al Mării Negre, asimilate în parte cu locuitorii din coloniile grecești. Maetoții trăiau în estul Mării de Azov, iar peucinii erau locuitori din Delta Dunării.

14. Clepsidră = ceas cu apă, folosit în antichitate.

15. Proxenii = decrete speciale prin care se acordau drepturi egale celor care nu aveau calitatea de cetățeni.

16. Meristai = demnitari financiari.

17. Hypanis = numele antic al Bugului, pe al cărui mal dinspre vest se afla cetatea Olbia.

18. Sciția Mică = nume dat de greci interiorului Dobrogei, pînă la Dunăre.

19. Stadiu = unitate de lungime antică, egală cu 177,40 m.